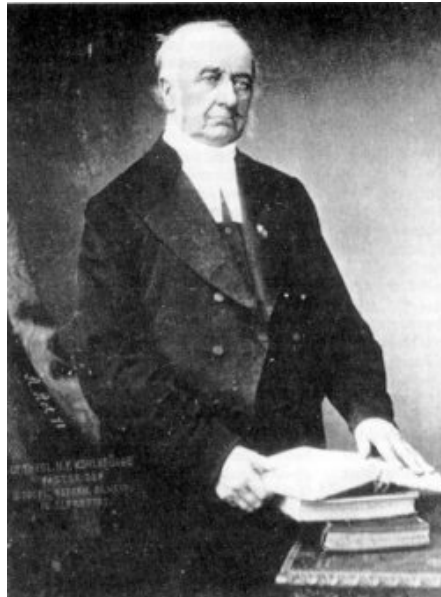

Brief van Dr. H. F. Kohlbrügge

geschreven aan :

H. de Cock

Te Ulrum

Woorden van Calvijn en Luther

Wat nu dit belangt, dat ze ons van scheurmakerij en ketterij beschuldigen, omdat wij een andere leer prediken dan zij, omdat wij hun wetten niet gehoorzamen, en onszelf zonder hun vergaderingen houden tot de oefening der gebeden, tot de bediening van de Doop en het Nachtmaal, en tot andere heilige handelingen, dit is wel een zeer zware beschuldiging, maar nochtans zulk ene, die geen wijdlopige of moeilijke wederlegging van node heeft. Kettters en scheurmakers worden genoemd diegenen, die twist en tweedracht makende, de gemeenschap en enigheid der kerk verbreken. Nu deze gemeenschappen enigheid wordt door twee banden tezamen gehouden, te weten, door eenstemmigheid in de gezonde leer, en door broederlijke liefde. Daarom stelt Augustinus tussen de kettters en scheurmakers dit onderscheid, dat de kettters door valse leerlingen de oprechtheid des geloofs verderven, en dat de scheurmakers somwijlen ook de gelijkheid in het geloof behoudende, de band der gemeenschap en liefde verscheuren. Maar dit moet ook aangemerkt worden, dat deze gemeenschap in de liefde alzo hangt en vast is aan de enigheid in het geloof, dat deze enigheid moet zijn het begin, het einde en eindelijk de enige regel van de gemeenschappen enigheid in de liefde. Laat ons derhalve gedenken, dat de Schriftuur, zo dikwijls als ze ons de enigheid der kerk beveelt en aanprijst, daarop uit is, dat, terwijl onze verstanden eender denken in Christus, onze willen ook door onderlinge liefde en goedgunstigheid met elkander in Christus mogen verenigd zijn. Daarom is het, dat Paulus, als hij ons tot die enigheid vermaant, voor een fundament neemt, dat er één God is, één geloof en één doop. Ja, overal waar hij ons leert eender te denken, en eensgezind te zijn, daar voegt hij terstond bij, *in Christus*, of, na Christus, te kennen gevende, dat de vergadering, die buiten des Heeren Woord geschiedt, is een samenrotting der goddelozen, en niet een eendrachtig gezelschap der gelovigen. -Calvijn - Institutie IV-2-5.

. Alzo is het besluit, dat aan het Woord Gods geen meester noch rechter, alzo ook geen beschermheer kangegeven worden, dan God Zelfen: het is Zijn Woord, daarom, gelijk Hij het zonder mensen verdiensten en raad laat uitgaan, alzo wil Hij ook zelf zonder mensenhulp en sterkte hetzelfde handhaven en verdedigen. Luther - E. A. 11. 75.

Brief van Kohlbrügge

Eerwaarde, zeer geachte en veelgeliefde Broeder in Christus, de Enige.

Genade, vrede en barmhartigheid, zij U Uwe getrouwe aan de Heere verbondene echtgenote en al des Heeren lieve volk, dat bij U uit en ingaat, overvloedig geschonken en rijkelijk vermenigvuldigd van God onze Vader, en van onze Heere Jezus Christus.

Nadat ik uit Elberfeld in mijn ledig huis teruggekomen was kreeg ik het allereerst uw boek in handen, hetwelk de Heere u te schrijven heeft gegeven tegen twee mannen, wier namen ik verloren heb, wier schriften verloren werk is, en wier personen verloren zijn, tenzij de Heere, Die rijk is in barmhartigheid, Zich over hun zielen nog ontferme. Ik verblijdde mij zodanig in de Heere, dat ik uw geschrift als verslond, voornamelijk omdat gij als een getrouw dienaar in Gods huis niet geraadpleegd hebt met vlees en bloed, maar gehoorzaam aan de waarheid Gods, zo lief gewaarschuwd hebt tegen de paden des inbrekers en als een *Pinehas*, gedreven door de ijver geest des Heeren, te zwaard hebt aangetast de hoereerders in Israël. Temeer verblijdde mij dit, omdat ik vooral gewaar werd, hoe de Heere u Zijn Vaderhart ontsloten en door Zijn Geest geopenbaard heeft, dat onze eeuwige zaligheid op recht gegrond is en dat recht en gerechtigheid de vaste grondslagen zijn van de troon onzes Gods, en dat gelijk de zonde geheerst heeft tot de dood, alzo ook de genade heerst tot het eeuwig leven door Jezus Christus onzen Heere.

Sedert doen tijd hebt gij vurig verlangd U óf te schrijven óf *liever* van aangezicht te leren kennen. Onze waarde vriend Hofmann, mij voor enige tijd een brief van u medelende, waarin gij iets van mij bijzonder vernemen wilde, heb ik hem verzocht zijn antwoord aan u in een brief te sluiten die ik U dacht te zenden. Zijn brief ligt reeds lang bij mij geschreven, het is zijn schuld dus niet, dat gij dezelve, nu eerst ingesloten ontvangt. Ik weet niet wat mij tot nu toe belette U te schrijven of liever persoonlijk te bezoeken; de Heere, naar wiens wil en op Wiens tijd alles geschiedt, zal ook dit mij wel klaar maken.

Zodra ik vernam, dat gij om des boeks wil in uw dienst geschorst waart, kwam het mij voor, dat gij om die schorsing niet behoefde te bekommeren, omdat gij:

- (1) op een *ordentelijke* en *wettige* wijze tot het *leraars-* en *herdersambt* beroepen en bevestigd zijt geworden.
- (2) Dat zulks op een wettige wijze geschiedt zijnde, gij van de Heere *Zelven* zijt beroepen en bevestigd geworden.
- (3) Dat *niemand*, wie hij ook zij, gij zelve niet, U uit de dienst des huizes Gods zetten kan, of uitgezet verklaren kan, dan God zelve, en in Zijn *Naam* en *gemeente*.
- (4) Dat de *gemeente* het laatste niet kan doen dan naar de Wet Gods en alzo op een *wettige* wijze.
- (5) Daar de Wet Gods voorschrijft, welke dezulken zijn, die uit de gemeente of uit de predikdienst uitgezet moeten worden, dit openbaar moet gemaakt worden in de gemeente, ten einde zulks naar de instellingen der gemeente door bevoegde personen beoordeeld worde, waar en zodra er een overtreder is.
- (6) Dat zulk een uit het Woord Gods, zijn overtreding moet bewezen worden, opdat hij boete doe en zich betere.
- (7) Dat wanneer hij hardnekkig blijft, zijn overtreding moet bewezen worden, en de procedurestegen hem gejustificeerd moeten worden voor de consciëntie der

gemeente.

- (8) Dat het delict (overtreding) nergens anders in bestaan kan, dan in het invoeren van ketterijen, hetzij in geloofsleer of in de wandel.
- (9) Dat er geen afzetting, uitzetting of schorsing, wettig is, zo de censuur (onderzoek) er niet medegepaard gaat.
- (10) Dat in zulke gevallen zodanigen onwettige en onbevoegde rechters zijn, die zelve aan ketterijen in leer of wandel schuldig staan. Schorsen of afzetten is bij mij hetzelfde; want in de algemene christelijke Kerk, werd nooit iemand ondercensuur gedaan of afgezet, waarbij men het doel niet had:
- hem onschadelijk te maken,
 - hem de weg te wijzen tot verbetering zijns zelfs, opdat hij weder aangenomen mocht kunnen worden. (Hier over het ketterdoden te spreken, zoude mij teveel ophouden; in onze eeuw verbrandt men niet meer, of slaat hem de kop af, althans niet kerkelijk; maar men bindt hem handen en voeten en snijdt hem de tong uit).

Men heeft u geschorst om u onschadelijk te maken. Twee jaren zult gij wel zwijgen uit stille hoop, van de predikstoel eens weer te mogen beklimmen. Heeft men u zover, of leert gij dan nog, dan moet men er nog een proeftijd, een tijd van deliberatie bij aanknopen en eindelijk een acte van amandement, belofte van voorzichtiger te zullen zijn. Zo zullen nog maar twee trappen tot de preekstoel zijn; op de bovenste breekt men u den geestelijke mens de hals, en dan moogt gij er weder op, anders nooit of God herstelle weldra de Gereformeerde Kerk in ons land.

Met het schrijven van uw boek hebt gij uw plicht gedaan, gelijk ik weet, dat ik die gedaan heb in de Lutherse Kerk. Gij hebt mijn boek gelezen. Een ander lot als mij treft zal u niet treffen; de gevallen zijn dezelfde. Bij het gouvernement kunt gij geen hulp of redres vinden. De daar aangenomen staatskunde laat zulks niet toe.

Ware ik predikant geweest, dat is, had ik handoplegging ontvangen, gelijk gij, ik ware mijne bediening blijven waarnemen. Vervolging en dienaangaande beroving van gelden goed heb ik mij mogen getroosten, en ik had ze mij verder laten getroosten, al ware geldboete, gevangenisstraf en dergelijke de gevolgen geweest. Uit de ene plaats gejaagd, had ik mij naar de andere begeven en daar gepredikt. Niet geschorst waart gij predikant van de gemeente te Ulrum, geschorst zult gij het van de gemeente te Ulrum, en van alle gemeenten, waar men u horen wil.

Ik zeg niet, dat gij het daarom ook zo doen zoudt, maar *ik* deed het zo, indien ik predikant der Gereformeerde Gemeente en geschorst ware. Ik liet het stenen gebouw en de houten preekstoel staan, waar het stond, verzette mij tegen elke gewelddadigheid, die de een of ander zou willen voorstellen ter mijner bescherming tegen het wettig bestuur, en liet met mijdoen, wat men goed vond. *Geweld* hebben de Apostelen *niet* gebruikt, kracht of gemeld van mensen, vleselijke wapenen doen het ook niet, maar zijn een gruwel in Gods ogen, en zijn altoos nadelig voor de zaak der waarheid, zoals de geschiedenis der Hussieten duidelijk bewijst. Passief moeten wij zijn in alles; daarmee verwerven wij ons wel geen vrienden, maar dat doet er niet toe. Die er op in willen slaan zijn helpers van de duivel. De Apostelen van de Heere geroepen gehoorzaamden in alles het wettige gezag, maar hun lippen lieten zij niet bedwingen, zij lieten zich geselen en boeien met een vrolijk gelaat, stenigen en half dood slaan, maar in hun ambt, hun van de Heere toevertrouwd, waren wij trouw. Een stenen Kerk, daartoe lang gebruikt, kan een barak, stal, hoerhuis of zwijnenkot

worden, en een zwijnenkot of iets anders en plaats waar men vergadert in 's Heeren Naam en waar de Heere in het midden is. Het aantal hoorders doet er ook niet toe; waar drie Christenen bij elkander zijn, daar zijn er meer bij één, en zoveel als de Keizer van Rusland, de Keizer van Oostenrijk en de Koning van Pruisen, elk in zijn hoedanigheid bijeen zijn.

Doorziet gij dit wel? Daar ligt een grootste troost in, en zoveel wil ik u nog wel zeggen, dat, was ik predikant, en nog *niet* afgezet, ik zoude u plechtig verzoeken voor mij te prediken, zolang het niet bewezen ware, dat gij geschorst waart op grond van Gods Woord, en dus naar deinstelling van de Kerk van Christus, dat is, de Gereformeerde Kerk, en dat bewijs zal ten uwe opzichte wel uitblijven.

Intussen hoor ik, dat gij voortgaat met uw ambtwaar te nemen. Zo dit zo is, verheug ik mij en ben in mijn geest u op zijde. Evenwel ben ik er nog niet van verzekerd; want uit de brief aan zuster Verschuur geschreven, blijkt, dat gij mijn mening zó had opgevat, alsof de gemeente geweld met geweld moest keren, en gij u aan het hoofd daarvan moest stellen. Ik gruw van zulk een leer; althans weet gij nu mijn mening.

Uw plicht is het te waken voor de kudde, u toevertrouwd, en u dapper tegen de wolven te stellen, gelijk gij ook doet, te protesteren bij het Kerkbestuur, dat u geschorst heeft, en hun te laten weten, dat gij onverminderd alle verschuldigde eerbied uit gehoorzaamheid, aan wie zulks toekomt, de schorsing in uw dienst verklarende als niet naar het Woord Gods, op straffe van ongenade des Allerhoogsten, de God des Hemels en des aarde, des Konings Zijner Kerke, Dezelve meer moettende gehoorzamen dan de mensen, niet anders kunt, dan voortgaan met het Evangelium te prediken en uw ambt waar te nemen als altijd, al is het dan op een buitengewone wijze, latende over voor hun verantwoordelijkheid, dat zij de rust en de orde gepersuadeerd hebben (aldus kopie, bedoeld zal zijn: geschonken of verstoord hebben), in welke het uw hoogste lust was, het ambt U wettig door oplegging der handen van de Heere en in Zijn Naam van de gemeente toevertrouwd, op een Gode betamelijke wijze te handhaven.

De plicht der ouderlingen en der Gemeente is weder vaneen anderen aard. Deze in hun rust gestoord, dienen, gelijkvroeger de dolerende kerken in de 17e eeuw, hun beklag, dat men met geweld inbreuk op hun goede rust heeft gemaakt, met verzoek om redres in te leveren, bij de plaatselijke en provinciale overheid en voorts niet bij de koning als bij wijze van kennisgeving, maar bij de Staten hunner provincie en bij de Staten Generaal.

Gij blijft passief en latende na ingediend protest, waar zulks behoort, kerk en preekstoel staan waar ze staan, gaat gij voort in uw ambt op een buitengewone wijze, vergetende alles wat achter u is, en houdende de stenen kerke en preekstoel voor zodanig in de grond gezonken als kwam zij er nooit weer uit. De gemeente handelt evenzo, en verder, geheelpassief, niet vergetende, dat wij tot lijden gezet zijn. Bezit uw ziel in lijdzaamheid. Zij hebben overwonnen door het bloed des Lams. "Mij is de wraak, Ik zal het vergelden, het Lam zal ze overwinnen, geen stok of geweer, maar de Heere, en wie hier een anderen weg zou willen inslaan, maakt het erger dan Uza, die de ark Gods met eigen hand wilde overeind houden".

Zie daar nu rond en klaar, niet mijn raad, maarmijn innige overtuiging, hoe er in deze hoogst gewichtige zaakdienst gehandeld te worden. Voelt gij bij het lezen van dezelve

u de benen als opgelicht, u als in de rug geduwd en als in een rosmolen geplaatst, dat het u alles wonderlijk voor de ogen wordt, zo zet mijn brief op het zout of werp dezelve in het vuur; maar voelt uwe vrouw dezelve ook, zo hebt gij er de aangenaamheid van, dat een broeder u uit liefde zijn gevoel niet verborg, maar meedeelde, en mede instemde, om de weg te blijven houden, dien gij geloofde, het meest met de goede, welbehagelijke en volkomen wil Gods overeen te komen of naar dezelve te zijn.

Ten opzichte van uwe handelwijze en gebezigde uitdrukkingen, laat ik de Moralisten filosoferen, de stuurlieden, die aan wal staan, redekavelen, de gepassioneerde fijnen (een andere kopie heeft hier geparfumeerde fijne) en zoetsappige lieve mensen een: "dat is jammer", de vreesachtige een: "och, hij had nog zo nuttig op de predikstoel kunnen zijn" en de hoogwijzen een professoraal: "maar ... , of een apodictisch vonnis uitspreken.

Ik houd mij aan een woord, dat die allen mij eerst mogen oplossen. "Vloekt Meroz, zegt de Engel des Heeren, vloekt hare inwoners geduriglijk, omdat zij niet gekomen zijn tot de hulpe des Heeren, tot de hulpe des Heeren met de helden. Gezegend zij ze boven de wijven Jaël, Hebers, des Keniters huisvrouw! Gezegend zij ze boven de wijven in de tent! Water eiste hij, melk gaf zij, in hare schaal bracht ze boter. Haar hand sloeg ze aan de nagel en hare rechterhand aan de hamer der arbeidlieden, en zij klopte Sisera, zij streek hem zijn hoofd af, als zij zijne slaap had doornageld en doorgedrongen". Hoe kon de Geest Gods door Debora een daadprijzen, die zo zeer tegen de wetten en regelen van alle moraal der mensen schijnt in te lopen? 1 Kor. 1:19.

Vraagt u iemand of gij met de Heere begonnen zijt, zo moet hij er eerst op kunnen sterven, dat hij zulk een vraag aan u met de Heere doet, en dan nog bewijzen, dat de Heere het niet met u begonnen heeft, omdat er van Uwe zijde onvolkomenheden mogen zijn in het aanvangen der zaak. "Wedersta de duivel en hij zal van u vlieden", en wordt het u daaromtrent toch zelve een weinig bang, omdat de hoogverlichte *deze* en de hoogverlichte *die* ook zulke aanmerking maken, zo lees Zacharia 3 en de profeet Jeremia, en houdt u in spijt van alles aan uw fikse brief of antwoord aan F. te II. Interpreteer alle woorden, die gij leest, anders als zeer staan, zodra iemand komt, die de leer niet medebrengh, die gij van de Heere geleerd hebt (aldus de kopie).

De duivel vertelt ons altijd, dat hij Gabriël is, die voor God staat, en dat hij zo direct uit de hemel met een boodschap komt. Hij houdt ons immers voor hatelijk, als hij zegt, dat wij de liefde moeten betrachten. Verwacht van alle mensen nimmer iets anders, als gij Rom. 1, 2, en 3 de mensen beschreven vindt. Alle mensen zijn leugenaars, *ik ook*. Christus alleen is de waarheid, en wij spreken uit louterheid voor zoveel wij de Geest van Christus hebben.

Ik verheug mij, dat gij nauwkeurig gelet hebt op de gevolgtrekkingen, die ik in mijn boek uit mijn geschiedenis gemaakt heb, en dank de Heere, dat Hij mij verwaardigd heeft, om u enigszins tot een handwijzer te zijn, hoedanig men met een vervolgdend handelt, en om aan te tonen, dat er zo heet geen oven is, waarin Sadrach, Mesach en Abed-Nego kunnen verbrand worden, en geen leeuwenkuil zo gapend - hongerig, waar Daniël niet onbezeerd weer uit voort komt. De Geest Christi staat over tegen de geest der Jezuïeten, en de liefde Gods bestaat niet zonder haat tegen al, wat ongoddelijk is. Zie Psalm 45:8. Rom. 12:9.

Lieve Broeder! de Heere schenke u de genade, om eens aan die houten predikstoel verloochend te zijn, waarlijk, waarlijk, als de duivel ons een predikstoel afbreekt, bouwt de Heere ons een, die honderd sterker en groter is, en wordt het onsbelet door de mensen voor ene kleine gemeente, b. v. van 500 mensen te preken, dan zet God ons tot predikers en getuigen Zijner waarheid voor 50.000, ja voor het gehele land, voorkoningen en vorsten zelfs, ja tot de einden der aarde, zoals de ondervinding mij leert, hebbende ik berichten, dat mijn Duitse preken van de Zuidpool tot de Noordpool zijn gegaan.

De oordeelvellingen over uw weg zijn zeerverschillende; er is een dierbare belofte voor u en voor mij: "gij zult van allen gehaat worden om Mijns Naams wil, - alzo ook van de vromen? Ja, ook al! Van allen toch niet? Nu, wellicht laat God er één of twee om u heen; de rest zakt af.

Wanneer? Hoe meer Christus zich bij u laat zien, hoe meer dat het openbaar wordt, dat *Die* bij u thuis ligt. Als dan de lieden aanschellen en Christus open doet, en zegt: de Cock is niet te huis, of de Cock is dood, maar Christus is hier, woont en leeft hier in, dan blijft schier elk weg; want daar is zulk een groot zondaar en zulk een gevaarlijk mens niet als de levendige Christus; aan dien heeft bepaald elk een hekel, omdat Hij altijd zout in de hand heeft, waarbij der slakkenvroomheid wegsmelt en zo blijft er dan een ledige dop. Dat overblijfsel van het lijden Christi, waarbij hem allen verlieten, wordt voor de gemeente en elk waar discipel des Heeren ook al vervuld.

Vragen wij naar geen menselijke dag; die ons oordeelt is de Heere! *Bij U schuil ik; want Gij verbergt mij voorde hovaardigheden des mans.* Het volk des Heeren zoudt gij wel willen oproepen, om u te helpen, te protesteren, etc., en waarlijk het is hun duurzame plicht, maar het gros zal thuisblijven, zoals ook in mijn geval met de geestelijke in de H. Kerk gebleken is. Houden wij ons aan Christus Zelfen, en anders aan niemand of niets dan zullen wij wel zien, dat wij aan Hem waarlijk genoeg hebben, hoe meer ons al het andere ontvalt. De Heere heeft voor ons geprotesteerd; besluit enen raad en er wordt niets uit, want met ons is de Heere Zebaoth; *en wie Zich tegen u vergadert, zal om uwentwil vallen. Ik ben de Heere, en behalve Mij is er geen Heiland, en uw heil staat alleen bij Mij.*

O, mijn ingewand! O wanden mijns harten! zult gij dikwijls uitroepen; endan die dominee's-hoed, die bef, die mantel, die zangbriefjes en nu al mijn studeren tevergeefs. En daar loopt een verleider heen en mag preken, en mij heeft men de preekstoel afgenomen!!! Ja, zo gaat er al wat in ons hart om, en misschien had gij toch wel wat bezadiger kunnen zijn en te werk gaan, zegt "Hans Klügling", die altoos de wegen Gods wil meesteren en bedillen wat geschied is. Zeker, als iemand voor het eerst dienstheeft genomen, is hij als uitzinnig onder het exerceren, trekt hij menig zuur gezicht, krijgt menige duw of stoot, maar op het slagveld gaat het er nog anders langs. Ons ingewand zij als een vat vol wijn best in zijn soort. Welaan dezelve ligt goed in de kelder, laat toch rustig liggen, hoe ouder hoe duurder in prijs. De Heere zal ons wel zetten waar wij wezen moeten. Hij weet beter dan wij, wat ons goed is, en zijn waarheid zal toch eenmaal uit het vat bruisen. Gij haalt er de stop af, ik of een ander.

Als gij uw Dominee's dingen bekijkt, zo sla uwe ogen naar boven en zegt: *Lieve Heere Christus! wat is het goed, dat Gij daar niet inzit, en dat Gij ook de preekstoel niet zijt.* Ga dan met mij ter kerk bij onze hoogste profeet; wij mogen ook wel eens enige Lijdens en Keurstoffen door Hem horen behandelen: dat zal ons goed doen tot

in het gebeente. O, Hij leert mij bijna om de andere dag zulke heerlijke dingen, en als ik zing, zing ik nooit alleen.

Uw vrouw ga mede, en als zij soms wat moedeloos wordt, zo zeg haar, dat de mijne al boven juicht, en dat zij u niet getrouwd heeft om in een stenen kerk met u te zitten, maar om in de Heere te allen tijde. Welk een genade mijndierbare broeder: wat onderscheidt ons anderen, dat wij verwaardigd worden een weinig tijds verdrukking te lijden in Christus. O, wat was ik een schrikkelijke en gruwelijke verleider van onsterfelijke zielen geworden, had de Heere mij niet juist toen ik mijn eerste preek zoude opstellen, staande gehouden, mij in het hart gegrepen, mijne wijsheid en geleerdheid omgestoten en mij geleerd te kruipen voor Zijne Hoogheid, - was het anders met U gegaan? Is uw deel niet de Heere? en dus veel heerlijker dan dat van uw voorganger te Ulrum. Zoudt gij met dien professor wel willen ruilen?

O, welk een grote genade op zich zelf reeds uit de klauw des duivels, uit de macht des doods en der hel, uit de slavernij en heerschappij der zonde verlost te zijn, en dat meteen eeuwige verlossing, en dan een kind Gods te zijn, met zijn hand te mogen schrijven: *"Ik ben des Heeren! Hij is mijn God, mijn heil, mijn deel, mijn blijdschap, mijn bewaring, mijn leven, mijn lust, mijn zaligheid, mijn eer, mijn alles."* De Heilige Geest ontvangen te hebben tot een onderpand onzer eeuwige erfenis, met en in Christus gekruist, gestorven, begraven, opgewekt en ingezet te zijn in het Hemelse Wezen, gezegend te zijn met alle geestelijke zegeningen, in Christus in de hemelen, daar reeds in de geloof te verkeren, in verwachting reeds volkomen zalig te zijn, en in Hem volkomen, zonder vlek of rimpelgesteld te zijn voor het aangezicht Gods, en een bruid en dierbare beminde, enige duive en overschone van Christus te zijn, en te mogen weten, dat niets, niets ons meer kan schaden, maar alles ons, die naar het voornemen Gods roepen zijn, moet medewerken te goede: - arm maar rijk: zwak maar sterk; melaats maar gezond: veracht maar aangenaam; verworpen maar aangenomen te zijn; vervloekt en toch gezegend; miskend en toch gekend van eeuwigheid; verdrukt en toch overwinnende; droevig maar toch blijde; aller afschrapsel, maar toch machtige koningen te zijn, en dan nog gedecoreerd zoals nu ook met het grootkruis de hemelse orde, - o welk een genade! en dat voor ontrouwe bedervers en walgelijke samenweefsel van zonde en verkeerdheid.

Wees vrolijk met uw vrouw en met alle, die u bezoeken. Laat varen, wat de vijanden doen. Zij zijn verslagen, overwonnen, in stukken gehouwen en maken hunnen eigenen galgkelijk Haman, en graven zichzelf hunnen kuil, waarin zij zullen blijven hangen. Gij speelt op het snarenspeel, dat de Heere U gaf, en zingt bij beurten van Zijnen Naam, die heerlijk is. In eeuwigheid laat Hij niet beschaamd worden, die Hem verbeiden.

Nog een weinig tijds en Hij komt, Hij komt en wij gaan binnen in des Vaders huis, daar zullen wij eerst heilig lachen, ook over onze domheid, dat wij koningskinderen, dien weg voor zo akelig hielden, die toch zo heerlijk was.

De genade van onzen Heere Jezus Christus zij met uwen geest. - Vervloekt is de man, die vlees voor zijnen arm neemt! Gezegend is de man, wiens verwachting de Heere is, en die zich sterkt in Jehovah, zijn God. De Heere, doe u en mij meer en meer alles afsterven, en in de dood gaan. Hij is, Hij is het, Hij is er! Die zoete, lieflijke, dierbare, overschone, allerbeminlijkste, alleroverwaardigste, wiens Naam niet uit te drukken is, maar wiens Naam is als een uitgestorte zelf, - onze enige, eeuwige gezegende

Bruidegom, die wij hartelijk liefhebben, te hartelijker, hoe meer wij arme zondaars geworden zijn. Jezus Christus, onze grote God en Zaligmaker, die God van volkomen zaligheid, de grote Herder Zijner schapen, die grote medelijdende Hogepriester des Nieuwen Testaments, de Koning der eeuwigheid, op Wiens lippen genade is uitgestort, vervulle u geheel en al, bekrachtige, fondere u, make u tot alles bekwaam. - Hij zal het doen, Hij is getrouw.

Laat ons goeden moed hebben. Eerst moet de duivel zijn troon, die eeuwige troon des Heeren omstoten eer hij ons overwint. Nu daar wage hij zijn kop aan; hij is vertreden, verworpen, verdoemd, en al zijn aanslagen zijn vruchteloos gemaakt. Met ons is de God Jacobs. Wel ons bij zulk een Heere! Vele wateren zullen Zijne liefde niet uitblussen en mij is nog niets overkomen, waarvoor ik de Heere niet mocht loven en Zijnen Naam groot maken. Ook gij zult Hem nog loven voor deze weg, waarin gij thans zijt. *Perfer et obdura. Per contraria ducimur. En vele zijn de tegenspoeden des rechtvaardigen, maar uit alle die redt hem de Heere.*

Uw trouwe broeder,

Utrecht 3 mei 1834

Was getekend,

H. F. Kohlbrügge